

PROTOCOL DELS COL·LEGIS DE L'ADVOCACIA DE CATALUNYA PER A L'ASSISTÈNCIA A LES VÍCTIMES DE TRÀFIC D'ÉSSERS HUMANS (TEH)

ÍNDEX

- I. Preàmbul: assistència lletrada especialitzada en víctimes de TEH.
- II. Marc Normatiu:
 - A. Marc normatiu internacional.
 - B. Marc normatiu estatal.
 - C. Marc normatiu autonòmic.
- III. Tipus d'escenaris on podem trobar víctimes de TEH.
 - Detecció versus identificació.
- IV. Primers passos i tipificació del delictes TEH.
 - Bé jurídic protegit.
 - Accions o conductes típiques.
 - Mitjans o modalitats comissives.
 - Finalitats
 - Fases del procés de TEH:
 - . Captació o reclutament
 - . Transport, trasllat, acollida i recepció.
 - . Explotació.
 - Modus operandi
- V. Indicis o indicadors per detectar/identificar a víctimes de TEH.
 - Problemes habituals.
 - Indicis verbals i conductuals no verbals.
 - Indicis en la salut física
 - Indicis en la salut psicològica
 - Indicis en les tres fases de TEH:
 - . Captació o reclutament
 - . Transport, trasllat, acollida i recepció.
 - . Explotació.
 - Indicis en víctimes de TEH amb fins d'explotació sexual.
 - Indicis en víctimes de TEH amb fins d'explotació laboral.
 - Indicis en víctimes de TEH amb fins de mendicitat o activitats il·lícites.
 - Indicis en víctimes de TEH menors d'edat.
- VI. Drets de les víctimes de TEH.

VII. Bones pràctiques:

En les entrevistes.

En les primeres actuacions en seu policial.

En les primeres actuacions en seu judicial.

Possibles diligències de prova a realitzar en fase d'instrucció.

Possibles peticions de penes als escrits d'acusació.

VIII. Derivació al Servei d'Assistència Jurídica Gratuïta col·legial.

VIII. Annexos:

Art. 177 bis CP

Art. 59 bis LOEX

I. Preàmbul: Assistència lletrada especialitzada a les víctimes de TEH

La protecció dels drets de les víctimes de TEH implica necessàriament una assistència lletrada des del primer moment a càrrec d'advocats i advocades especialitzats a fi de garantir l'efectivitat del seu dret a la tutela judicial efectiva, assessorar, assistir i defensar la víctima de TEH en tots els procediments i jurisdiccions que es derivin de forma directa o indirecta de la situació de tràfic d'éssers humans.

II. Marc normatiu.

A. Marc normatiu internacional

- Conveni europeu de drets humans (art. 2, 3, 4 i 5)
- Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans del 2005 (art. 10 i 11) i el Conveni relatiu a la protecció del menor de 2007 (art. 31.e).
- **Protocol de Palerm:** Protocol de les Nacions Unides per prevenir, reprimir i sancionar el tràfic d'éssers humans, especialment dones i nens (2000). Complementa la Convenció de les Nacions Unides contra la delinqüència organitzada transnacional i conté la primera definició del delictes de TEH, tot i que no hi està tipificat com un delictes que vulnera els drets humans. Resolució 55/25, de 15 de novembre de 2000 de l'Assemblea General de Nacions Unides.
- **Conveni de Varsòvia:** Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans (2005), ratificat per Espanya el 2009. Crea un marc per prevenir i combatre el delictes, junt amb un marc de protecció per a les víctimes, tot promovent la cooperació internacional en la lluita contra el TEH. Aquí s'inicia la concepció de delictes que vulnera drets humans i incrementa la protecció de les víctimes de TEH, amb independència de si col·labora o no amb la investigació policial/judicial. Obliga al període de restabliment i reflexió i especifica el tipus d'assistència per a les víctimes de TEH.
- Directiva 2011/36/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 5 d'abril de 2011, relativa a la prevenció i la lluita contra el tràfic d'éssers humans i a la protecció de les víctimes.
- Carta de drets fonamentals de la Unió Europea (art. 47).

- Directiva 2004/81/CE relativa a l'expedició d'un permís de residència a nacionals de tercers països (art. 7.4).
- Decisió marc 2001/220/JAI del Consell de la Unió Europea (art. 4.1.f)
- Directiva 2012/29/UE normes mínimes sobre els drets, el suport i la protecció de les víctimes de delictes (art. 4.1.d, art. 13).
- Directiva 2008/115/CE relativa a normes i procediments comuns als Estats membres per al retorn dels nacionals de tercers països en situació irregular (art. 13.4).

B. Marc normatiu estatal

- **Constitució espanyola.**
- **Codi penal (Llei orgànica 5/2010) (art. 177 bis és el delictes de TEH).** Concurs de delictes i delictes connexos (art. 318 bis CP delictes contra els drets dels ciutadans estrangers; art. 188 CP delictes de prostitució forçada; art. 163 i 168 delictes de detenció il·legal; art. 311 CP delictes contra els drets dels treballadors, etc.).
- **Llei d'estrangeria (Llei orgànica 4/2000, d'11 de gener) (art. 59 bis),** que contempla l'exempció de responsabilitat administrativa, la no expulsió del país. A les víctimes del TEH se'ls podrà facilitar permís de residència i treball. La lluita contra el TEH se situa, doncs, en el marc de la Llei d'estrangeria.
- **Reglament d'estrangeria (RD 557/2011, de 20 d'abril) (art. 140 a 146).** Inclou la residència temporal i el permís de treball per circumstàncies excepcionals dels estrangers extracomunitaris VTEH. Que la identificació és competència dels cossos policials. El període del PRR de mínim 90 dies, prorrogables. L'exempció de responsabilitat i les condicions per l'autorització de residència, renovable amb caràcter anual fins a la resolució definitiva, que permet 5 anys de residència. I el retorn assistit al país d'origen.

La tipologia de protecció a VTEH dins la legislació a Espanya preveu:

- ★ Asil, protecció subsidiària i protecció per raons humanitàries.
 - ★ Autorització de residència temporal per raons humanitàries.
 - ★ Autorització de residència temporal per circumstàncies excepcionals per col·laborar amb les autoritats i/o de col·laboració en la desarticulació de xarxes de crim organitzat (art. 59 LOEX).
 - ★ Autorització de residència temporal per circumstàncies excepcionals per circumstàncies personals.
- Llei 12/2009, de 30 d'octubre, reguladora del dret d'asil i la protecció subsidiària (art. 7.1.e i art. 46)

- Llei 19/1994, de 23 de desembre, de protecció a testimonis i pèrits en causes criminals.
- Llei 35/1995, d'11 de desembre, d'ajuda i assistència a víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual.
- Llei 4/2015, de 17 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes (art. 20, 21, 27.b i 28)
- LO 10/2022, de 6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual.
- Protocol Marc de Protecció de víctimes de tràfic d'éssers humans (acord de 28 d'octubre de 2011) i l'annexe relatiu a actuacions per la detecció i atenció de víctimes de TEH menors d'edat (01.12.2017)
- Pla Estratègic nacional contra el tràfic i l'explotació d'éssers humans 2021-2023 (PENTRA) i Pla Integral de lluita contra el tràfic d'éssers humans amb finalitat d'explotació sexual (2015-2018).
- Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de protecció jurídica del menor (art. 2), en la seva nova redacció introduïda per la llei orgànica 8/2015 de 22 de juliol i per la llei 26/2015, de 28 de juliol. I el protocol marc en relació a Menors estrangers no acompanyats (MENA) de 22.07.2014.
- Llei Orgànica 8/2021, de 4 de juny de protecció integral a la infància i l'adolescència front la violència (art. 4)

C. Marc normatiu autonòmic

- Protocol de protecció de les víctimes del TEH a Catalunya, de 2013, que pretén la coordinació de les actuacions en la lluita contra el TEH i en la protecció de les VTEH. Aquí s'inclou l'especificitat de BCN, que disposa de mecanismes i recursos propis per col·laborar en l'atenció i recuperació de les VTEH.
- Llei 17/2020, de 22 de desembre, de modificació de la Llei 5/2008, de 24 d'abril, del dret de les dones a erradicar la violència masclista, que inclou el TEH-FES com una forma de violència cap a la dona.
- Protocol Marc per una intervenció amb la diligència deguda en situacions de violències masclistes (acord de govern de 22 de novembre de 2022)

III.- Tipus d'escenaris: on podem trobar víctimes de TEH

Cal diferenciar dos moments: la detecció i la identificació.

DETECCIÓ: reconeixement d'elements que poden fer sospitar que estem davant una possible situació de TEH.

Orientativament i sense ser una llista exhaustiva, els lletrades i lletrades en l'exercici de la seva professió poden trobar víctimes en: processos d'asil i protecció subsidiària, expedients d'inspecció de treball, CIE, procediments de denegació d'entrada en frontera, en procediments d'expulsions, assistint persones en delictes de lesions, VIDO, salut pública, furt i robatoris, menors i adolescents que migren sols o acompanyats de terceres persones,...ja que és possible trobar les víctimes de TEH en processos on està imputada per comissió de delictes o infraccions administratives que han estat conseqüència de la seva condició de víctima, o per la seva condició administrativa irregular d'acord amb la Llei d'estrangeria o infraccions de la Llei orgànica de seguretat ciutadana.

És freqüent trobar-se en la situació que la víctima de TEH no es reconeixi com a tal, ni que expressi la voluntat inicial de presentar denúncia per desconeixement de l'idioma i les lleis, desconfiança, aïllament patit i por a represàlies.

Per una resposta eficaç a aquest delictes de vulneració de drets fonamentals i per recuperar les víctimes és necessari tenir una actuació transversal i poder utilitzar els recursos disponibles en el territori.

En casos de necessitat de donar resposta de manera urgent a la situació en què es troben les dones víctimes de tràfic de persones és recomanable derivar a la víctima als recursos que cada municipi destina al Servei d'Urgència per a víctimes de violència masclista.

També està disponible el telèfon gratuït **900 900 120** (24h) per a consultes i assessoraments urgents. L'atenció telefònica d'aquesta línia i del correu electrònic: 900900120@gencat.cat és un servei gratuït i confidencial, les 24 hores del dia i els 365 dies de l'any. Aquest servei atén les demandes relacionades amb qualsevol forma de situació de violència contra les dones on s'inclou el tràfic de dones.

També és convenient poder contactar amb el servei d'atenció a víctimes de tràfic de persones de que disposa el Departament d'Igualtat i Feminismes al correu de contacte: prevencioTEH.igualtat@gencat.cat on s'informarà del ventall de recursos i prestacions de que disposa qualsevol tipus de víctima de tràfic de persones en totes les seves modalitats.

IDENTIFICACIÓ: En exclusiva la poden realitzar els cossos i forces de seguretat de l'Estat. És IMPORTANT reclamar la presència o comunicació amb les unitats policials especialitzades en els delictes de TEH (coneixedors dels

protocols, indicis, passos...).

IV.- Primers passos i tipificació

El lletrat o lletrada té un paper fonamental davant els delictes de TEH, al contactar amb la potencial víctima. Cal evitar els estereotips i cal tenir en compte que en nombroses ocasions la víctima no s'autoidentifica com víctima d'un delicte de TEH.

És important comptar amb professionals que hagin rebut formació sobre indicadors de detecció de possibles víctimes de TEH.

Hi ha una forta tensió entre el deure de **perseguir una activitat delictiva** tan greu on hi ha la necessitat i l'obligació de persecució - en molts casos amb una relació directa amb la delinqüència organitzada-, i el **deure de protegir les víctimes**. D'aquí la necessitat que el procés judicial vagi de la mà de la recuperació integral de la víctima, valorant les capacitats de la persona i respectant els seus temps, les seves necessitats i sempre les seves decisions. La fase de detecció i d'identificació de la víctima de TEH hauria de ser prèvia al procediment judicial.

Necessitat d'una entrevista prèvia i confidencial entre lletrat i client sense presència dels cossos policials o autoritat judicial, i a ser possible amb personal d'ONGs o associacions especialitzades en TEH: procurar que confiï i estigui disposada a col·laborar, cercant la informació necessària i un relat coherent i consistent.

Necessitat d'informar la víctima de manera clara i senzilla dels seus drets i les opcions a recursos legals i socials: fer ús del dret del període de restabliment i reflexió (art. 59 bis de la LOEX) sense forçar una declaració ab initio, accés a un recurs protegit d'allotjament, assessorament jurídic sobre la investigació del delicte i el procés, estatus de testimoni protegit, ordres d'allunyament i comunicació, accés a documentació si és ciutadà estranger indocumentat per ell i els seus familiars que estiguin en el territori, retorn voluntari al país d'origen, dret a estar acompanyat en totes les actuacions, accés als serveis socials i ONGs especialitzades en TEH, suport psicològic, etc. S'està assistint a una víctima de TEH que ha de decidir si col·labora amb la justícia.

Tipus penal:

- **Bé jurídic protegit:** la dignitat humana i la llibertat dels subjectes passius que la pateixen. És una greu vulneració dels drets humans.

D'aquí la ubicació del precepte dins el títol VII del CP, a continuació dels delictes de tortures i altres contra la integritat moral.

- Tants delictes com víctimes objecte de TEH: és un bé jurídic de caràcter individual.
- Delicte **DOLOS** de “propòsit” o de “tendència” ja que la finalitat perseguida pel traficant integra el tipus subjectiu de l'injust. Això fa que estiguem en presència d'un delicte de **consumació anticipada**. El delicte existeix quan s'ha realitzat qualsevol de les conductes típiques, **encara que no s'hagi aconseguit l'explotació efectiva de la víctima, amb alguna de les finalitats assenyalades al mateix tipus penal (art. 177 bis CP)**.
- Per apreciar l'existència del delicte de TEH és necessària la concurrència d'una sèrie d'elements acumulatius (unes accions o conductes alternatives, uns mitjans i una finalitat).
- **Accions o conductes típiques:** captar, transportar, traslladar, acollir o rebre la víctima, inclòs l'intercanvi o la transferència de control sobre aquestes persones. Hi ha la possibilitat que el TEH es realitzi a nivell nacional i no sols la transnacional. La víctima pot ser nacional o estrangera
- **Els mitjans o modalitats comissives:** de forma alternativa violència, amenaces, coaccions, intimidació, frau, segrest, engany o abús d'una situació de superioritat o de necessitat o de vulnerabilitat de la víctima (entenen en aquests casos que la persona en qüestió no tingui altra alternativa, real o acceptable, que sotmetre's a l'abús), concessió o recepció d'una sèrie de pagaments o beneficis per a obtenir el consentiment d'una persona que tingui autoritat sobre una altra, etc.

El consentiment de la víctima de TEH és irrellevant quan concorri alguns dels mitjans comissius esmentats anteriorment.

En cas de víctimes menors d'edat: s'estarà sempre davant d'un delicte de TEH encara que no es produeixin cap d'aquests mitjans comissius.

- Les **finalitats** del delicte de TEH:
 - La imposició de treball o serveis forçats, esclavitud o pràctiques similars a l'esclavitud, servitud o mendicitat.

- Explotació sexual, incloent-hi la pornografia.
 - Explotació per a la realització d'activitats delictives o criminalitat forçada.
 - L'extracció d'òrgans corporals.
 - La celebració de matrimonis forçats.
- Les **fases** del procés de TEH.
- **Fase de captació o de reclutament**

La captació (atreure a algú, guanyar-se la seva voluntat) pot produir-se en diferents llocs, tant al país de nacionalitat, com als països d'origen, trànsit o destinació en el cas que es tracti d'una persona estrangera. Realitzada tant per persones individuals com per grups organitzats. Cal destacar que és possible que la captació sigui feta per persones conegudes de la víctima i/o familiars.

El reclutament pot ser inicialment voluntari (a través d'una falsa oferta d'ocupació) o directament involuntari (per exemple, aprofitant la situació de conflicte o d'Estat fallit en determinats països).

Altres fórmules de captació: els juraments rituals (vudú) que es produeixen entre el traficant i la víctima. Aquest ritual vudú adquireix un triple significat: econòmic (existència d'un deute), moral (compromís de la víctima a no denunciar davant d'autoritats i a pagar el deute, el qual també es reclama a la família que resideix al país d'origen) i psicològic (la creença que patiran una desgràcia, a ella o la seva família, si deixen de pagar el deute). Després de la pandèmia del COVID, s'ha incrementat més la captació en línia i per xarxes socials mitjançant l'ús de relacions amoroses o de parella i falses expectatives laborals.

- **Fase de transport, trasllat, acollida i recepció**

El transport i el trasllat: les activitats dirigides a portar la víctima a un lloc especial determinat, independentment del mitjà o vehicle utilitzat. Tant per vies legals i regulars (mitjançant l'ús de serveis normalitzats com ara avions, ferrocarril, etc.; comptant amb visats i documentació, sigui aquesta legal o falsificada, etc.), com per vies il·legals i irregulars, les quals són totalment controlades per les màfies.

No implica necessàriament l'encreuament de països i es pot produir en un sol país (és el que anomenem "tràfic intern").

L'acolliment i la recepció podem considerar-les com les accions de protecció, en sentit negatiu, i ocultació de la víctima.

- **Fase d'explotació**

Tot el procés té com a destí dur a terme l'aprofitament de la persona, en el sentit més mercantil, la seva explotació amb finalitats sexuals, laborals o involucrar la víctima en altres activitats delictives (com el tràfic de drogues, robatoris, el destí a la mendicitat o fins i tot la coparticipació en activitats relacionades amb el tràfic), entre altres. La modificació de la Directiva de la UE 2011/36 farà que es tipifiqui com delicte de TEH la gestació subrogada en cas de coacció o engany a les dones que actuïn com ventre de lloguer. L'explotació inclou tant el lucre econòmic com el benefici propi de la persona traficant.

El coneixement de les característiques del TEH pot ajudar als processos de detecció i identificació de les víctimes. Hi ha diferents ***modus operandi*** dels traficants en el delicte de TEH que es repeteixen, malgrat que els traficants variïn les seves estratègies per evitar la llei. Així i a títol d'exemple :

- **Subsaharians:** s'aprofiten del trajecte migratori per pasteres o costes, i per aeroports. Captació a país d'origen o en trasllat. Els traficants són coneixedors de la vulnerabilitat de les víctimes. El mitjà habitual és l'engany, la coacció amb vudú i les amenaces a la mateixa víctima i la seva família. Habitualment sofreixen abusos sexuals i molta violència. Deute econòmic molt alt. La figura de la mummy, el seu paper com traficant i/o controladora i/o antiga víctima TEH.
- **Oriental:** ús de documentació falsa o amb visats de turista. Preval la semiclandestinitat: l'explotació és habitualment en espais tancats (clubs, pisos). Molta mobilitat i nul contacte exterior. Grups/organitzacions criminals molt jerarquitzats. Captació via engany, retirada de la documentació.
- **Iberoamericans:** ofertes de treball falses en hostaleria o servei domèstic. S'aprofiten de la situació d'inestabilitat del país. Les VTEH poden conèixer que vindran a exercir la prostitució, però no en quines condicions. La intenció és tornar-les esclaves a través d'un deute que no s'acaba.
- **Europa de l'Est:** s'aplica la tècnica del *lover boy* o fals nuvi (cosa que fa que es confonguin situacions de TEH amb casos de VIGE). Clans familiars que participen en tot el procés. Molta violència física, psicològica i sexual per doblegar la voluntat.

V. Indicis per identificar les víctimes de TEH:

El mar jurídic internacional assenyala que cal identificar a una víctima davant de possibles indicis raonables encara que no siguin necessàriament judicialitzables.

A continuació, es fa una enumeració no exhaustiva dels indicis o indicadors que podem trobar en víctimes de TEH.

Problemes habituals:

- Les víctimes no es reconeixen com a víctimes de TEH.
- Desconeixen els seus drets i la legislació que les protegeix.
- Desconfien dels cossos policials.
- Por a una possible expulsió per situació administrativa irregular.
- Desconeixement idiomàtic, aïllament i grans dificultats de comunicació.
- Por de patir represàlies o que la seva família les pateixi.
- Sentiment de culpa i de vergonya, baixa autoestima.
- Danys físics, psicològics i emocionals.
- Negativa o resistència a reviure l'experiència.

Indicis verbals i conductuals no verbals:

- Reticència de parlar o declarar. Menteixen, fan declaracions estereotipades que segueixen les instruccions rebudes pels explotadors.
- Aparença descuidada, signes de maltractaments.
- Temor a parlar i ansietat davant les preguntes.
- Por o preocupació desmesurada per la seva família aquí o al país d'origen.
- Desconfiança als traductors per si són col·laboradors dels traficants.

Indicis en la salut física de la víctima

- Desnutrició, deshidratació i escassa higiene personal.
- Infeccions i malalties de transmissió sexual.
- Blaus, ossos trencats o altres senyals de problemes no tractats mèdicament. Senyals de violació o abús sexual.
- Malalties greus, incloent-hi diabetis, càncer o malalties cardíques, sense tractament. Signes visibles de talls, morats, cremades.
- Males condicions de salut en general.
- Interrupcions d'embaràs obligatori.
- Abandonament de tractaments mèdics de llarga durada.

Indicis en la salut psicològica de la víctima

- Les víctimes de TEH pateixen sovint alteracions psicològiques que poden derivar en: trastorn de l'estat d'ànim, estrès agut, trastorns psicològics greus (tipus trastorns d'ansietat, posttraumàtic, fòbies, atacs de pànic i depressió).
- Trastorns de personalitat adaptatius, relacionats amb l'addicció a drogues i alcohol, amnèsics, dissociatius del son.

D'aquí la necessitat de tenir professionals formats en els indicadors de detecció de víctimes de TEH. Indicis generals de les 3 fases del TEH:

Indicadors en fase de captació o reclutament:

- Lloc d'origen (hi ha llocs habituals de captació i rutes emprades).
- Situació sociocultural i econòmica baixa o dificultosa, amb càrregues familiars en país d'origen.
- Informació falsa sobre el viatge o les seves condicions de treball. Possible captació en línia o per xarxes socials.
- Cost excessiu amb o sense interessos excessius a pagar en forma de deute.
- Relació familiar, sentimental (*loverboy*) o d'amistat falsa que l'anima a emigrar. Engany.
- Vulnerabilitat de la víctima.

Indicadors en fase de transport, trasllat, acollida i recepció:

- Desconeixement i no control de les circumstàncies del viatge (nom de les persones que l'acompanyen, dels llocs i mitjans de transport, contractació dels mitjans, gratuïtat o cost suposadament abonat pel trasllat...)
- Absència de documents d'identitat (passaport) i desconeixement de les normes d'immigració (visats, permisos de residència). Absència de padró, targeta sanitària, etc.
- Documentació falsa.
- Absència o escassetat de diners. No control dels diners que obté. Nul estalvi.
- Impossibilitat de mudar-se o canviar de domicili o d'activitat o del lloc on treballa i dels horaris que realitza
- Aïllament
- Control i vigilància que té.
- Desconeixement d'idioma.
- Desconeixement del lloc on viu.
- Residència en pisos compartits, insalubres o afinats de manera obligatòria, controlats pels traficants o la xarxa. Gran mobilitat.

Indicadors en fase d'explotació:

- Violència verbal, física, psicològica o sexual que la mantenen intimidada, degradada o atemorida.
- Incapacitat de mudar-se a altre lloc o de canviar o deixar el seu treball o lloc de treball. Rotacions de locals.
- Aïllament dels seus familiars, membres de la seva comunitat o membres de la seva ètnia o nacionalitat.
- Aïllament: limitació del contacte amb terceres persones alienes.
- Restricció de moviments
- Cost excessiu a pagar pel seu viatge, en forma de deute. Multes imposades. Cost excessiu per menjar, allotjament, compra de roba, publicitat...
- Incapacitat o dificultats de comunicar-se en l'idioma del país on es troba.
- Absència o escassetat de diners.

Indicadors a tenir en compte en el cas de víctimes de tràfic amb fins d'explotació sexual:

- S'obliga la persona a practicar sexe sense protecció.
- No poden rebutjar clients.
- Se li neguen descansos, dies lliures i temps lliure. Sempre disponible per a treballar.
- Pateix una malaltia de transmissió sexual no tractada.
- Està i és traslladada d'un lloc a un altre sense el seu consentiment.
- Ha de mentir si es produeix una comprovació per part d'agents seguretat de l'Estat.
- Se li exigeix que realitzi activitats il·legals o humiliants.
- L'entorn de treball és insalubre, amb poca llum i poca ventilació, absència de calefacció i d'accés a instal·lacions sanitàries.
- Sembla esgotada i té un aspecte descarat.
- Se l'obliga a prostituir-se, fins i tot quan està malalta o embarassada.
- Està sempre acompanyada quan és fora.
- No porta diners en efectiu.
- No conserva els diners que guanya i els lliura a una altra persona.

- No pot acudir sola a revisions mèdiques o als serveis socials.

Indicadors a tenir en compte en el cas de víctimes de tràfic amb fins d'exploració laboral:

- S'exigeix al treballador que faci una feina perillosa sense l'equipament de protecció adequat.
- El treballador no té la formació ni l'experiència necessàries per treballar de manera segura.
- S'espera que els treballadors visquin al lloc de treball.
- Hi ha un grup ètnic excessivament representat al lloc de treball.
- S'exigeix al treballador que realitzi activitats il·lícites o humiliants
- L'entorn de treball és insalubre, incloent poca llum i ventilació, absència de calefacció i accés a instal·lacions sanitàries.
- No hi ha advertiments de seguretat o salut al lloc de treball i no té equipament.
- Les condicions de treball infringeixen greument la legislació laboral i els convenis col·lectius.
- Els treballadors semblen esgotats i tenen un aspecte descarat.
- S'exigeix que treballin fins i tot persones malaltes o dones embarassades.
- L'ocupador no pot mostrar contractes laborals, dades d'assegurances o registres de les persones.
- El treballador ha de fer hores extres sense retribució addicional o per percebre el SMI.
- L'horari de treball no està ben definit o no ho està gens ni mica.
- El treballador sempre està disponible per treballar (24 hores al dia i 7 dies a la setmana).
- El treballador treballa a hores inhabituals.
- El treballador també treballa al domicili particular de l'ocupador.
- Es nega al treballador descansos, dies lliures i temps lliure.
- Se li nega al treballador beneficis a què té dret, com a vacances retribuïdes.
- El treballador té un aspecte cansat i esgotat.
- La persona ha de treballar fins i tot si està malalta o embarassada.

Indicadors a tenir en compte en el cas de víctimes de tràfic amb fins de mendicitat o activitats il·lícites:

- La persona fa de captaire durant la major part del dia.
- Se la trasllada d'un lloc a un altre perquè pidoli.
- Té un aspecte cansat i esgotat.
- Se l'obliga a pidolar, fins i tot quan està malalta o embarassada.
- Amb característiques físiques o psicològiques que la fan més vulnerable (per exemple, discapacitats, edat, problemes de mobilitat, etc.).
- Està utilitzant/venent/ocultant/transportant armes o substàncies il·legals.
- Sembla atemorida.
- No porta diners en efectiu.

Indicadors a tenir en compte en els supòsits de víctimes de tràfic menors d'edat:

- Acompanyament per persones que diuen ser familiars en qualsevol grau de parentiu, mitjançant absència de documentació acreditativa o ser aquesta falsa.
- Absència d'una finalitat clara al viatge que es diu compartit.
- Problemes emocionals: depressió, ansietat, aïllament, fantasies excessives, conductes regressives, manca de control emocional, fòbies repetides i variades, problemes psicosomàtics o labilitat afectiva, sentiments de culpa o vergonya extrems.
- Problemes conductuals: agressions, fugides, conductes delictives, consum excessiu d'alcohol i drogues, conductes autodestructives o intents de suïcidi.
- Indicadors conductuals sexuals: coneixements, afirmacions i conductes sexuals impròpies de la seva edat (masturbació compulsiva, carícies bucogenitals, conductes sexualment seductores, agressions sexuals a altres nens més petits o iguals).
- Problemes en el desenvolupament cognitiu: retards a la parla, problemes d'atenció, fracàs escolar, retraïment, disminució del

rendiment, retards no orgànics del creixement, accidents freqüents, psicomotricitat lenta o hiperactivitat.

- Absentisme escolar.
- Dificultat per caminar o asseure's, lesions, esquinçaments, cops als òrgans sexuals, irritació i infeccions en zones genitals i urinàries, malalties venèries, presència d'esperma, embaràs, dificultats manifestes en la defecació, problemes en control d'esfínters.
- Desnutrició, problemes de salut relacionats amb el creixement: alçada molt baixa per a la seva edat, malformació o deteriorament dental.

VI. Drets de les víctimes:

- **Procés d'identificació amb plenes garanties:** identificació, assistència i suport el més aviat possible, per garantir l'accés a drets. Enfocament de drets humans i perspectiva de gènere i salvaguardant l'interès dels menors. Facilitar l'accés de les organitzacions especialitzades.
- **Avaluació individualitzada:** per determinar de manera eficaç el risc que pateix i a fi d'establir les necessitats o mesures especials de protecció.
- **Dret a estar acompanyada per una persona de la seva elecció i confiança** (art. 433.3 LECr i art 4 EVD) i/o dels serveis especialitzats.
- **Assistència integral** (mèdica, psicològica, social, legal): cal cercar el restabliment físic, psicològic i social, l'accés a la tutela judicial efectiva i evitar la victimització secundària.
- **Informació:** dret a ser informat en tot moment sobre les mesures d'assistència i protecció, prestacions d'allotjament, assistència psicològica, període de reflexió i recuperació, procediments judicials i administratius de manera clara, adequada i oportuna, en un idioma que pugui comprendre i no condicionada a la seva col·laboració amb les autoritats, per afavorir la seva recuperació integral.
- **Assistència jurídica gratuïta abans i durant els procediments penals:** representació legal i processal, absència de dilacions injustificades, acompanyament durant les diligències, informació sobre els seus drets i mesures assistencials, suport emocional, i qualsevol assessorament i mesures especials de suport que requereixi.
- **No discriminació:** les víctimes seran tractades de forma respectuosa, sensible, individualitzada, en igualtat de condicions i sense distinció o discriminació.
- **Traducció i interpretació:** dret a l'assistència lingüística gratuïta i traducció escrita. Recomanable personal especialitzat i del mateix gènere que la víctima i evitant que sigui de la mateixa nacionalitat.

- **Concessió d'un període de restabliment i reflexió:** termini mínim de 90 dies que és prorrogable en cas d'estar en situació administrativa irregular, per tal de poder prendre decisions informades i decidir si col·labora o no amb les autoritats en la investigació.
- **No devolució i no expulsió:** no seran executables mesures d'expulsió en vigor.
- **Asil i protecció internacional:** si reuneixen les característiques de la condició de refugiades, hauran de ser informades sobre la possibilitat que se'ls atorgui la protecció internacional. També seria possible la protecció internacional per motius de gènere. Compatibilitat entre el reconeixement d'asilada o protecció internacional i l'obtenció d'autorització de residència per circumstàncies excepcionals.
- **Autorització de residència - regularitzar la seva situació administrativa:** dret a la concessió d'un permís de residència i treball per a elles i els menors que estiguin amb la víctima, renovables anualment (com a víctimes de TEH, col·laboració amb les autoritats o per la situació personal de la víctima).
- **Avis al país d'origen i retorn voluntari i assistit al seu país d'origen:** repatriació que eviti la revictimització i respectant i garantint els seus drets, seguretat i dignitat.
- **Protecció de la vida privada, identitat:** tenir en compte les seves necessitats en matèria de seguretat i protecció abans, durant i després i amb independència del procediment penal.
- **No detenció, acusació i no processament:** per la seva situació de desprotecció i especial vulnerabilitat, quedaran exemptes de penes i sancions pels delictes i les infraccions que hagin comès en el marc de la situació de TEH.
- **Compensació/reparació:** dret a indemnització pels danys causats per part dels autors del delictes. No ser part de la causa no li impedeix del seu dret a una compensació.
- **En supòsits de víctimes menors d'edat,** s'han d'adoptar les mesures específiques de protecció comunicant a la DGAIA i a la Fiscalia de Menors la detecció o la identificació de la víctima menor. Si el menor està indocumentat o es dubta sobre la seva edat, s'iniciarà expedient de determinació d'edat (agreujant previst a l'art. 177 bis 4.b del CP).

VII.- Bones pràctiques i possibles diligències de prova:

Assistència a les víctimes de TEH:

En les entrevistes:

- Respecte a la víctima, cal entendre el seu punt de vista i el seu moment vital, la predisposició a denunciar i evitar forçar una declaració; buscar un espai el més confortable possible i fer les pauses necessàries; escoltar de manera activa sense jutjar (no hi ha víctimes perfectes), i fugir dels estereotips.

- **Preceptiva valoració del risc de la víctima:** descriure la situació personal i social de la víctima per poder fixar-ne les possibles necessitats de protecció i assistència ara i en totes les fases del procés judicial. Per evitar la **victimització secundària**, **cal determinar les mesures de protecció de caràcter processal**:
 - l'acord sobre ocultació d'identitat;
 - l'obligació de preconstituir i/o assegurar la declaració de la víctima;
 - la d'evitar la confrontació amb els investigats/acusats, i
 - la de determinar el millor moment per a la pràctica de la declaració.

És necessari que els lletrats amb la informació que tenen de les víctimes, i amb la col·laboració imprescindible de les Oficines d'Atenció a la Víctima del Delicte (OAVD) i les entitats i els serveis públics especialitzats en TEH, avaluin el risc de les víctimes i fixin les seves necessitats de protecció.

- Malgrat que la normativa insisteix a evitar la subordinació de la investigació o de les accions judicials al fet que la víctima denunciï o declari, la realitat és que la declaració de la víctima és necessària i tot pivota al seu voltant.

S'haurà de determinar el millor moment per a la pràctica de la declaració (que acostuma a ser llarga).

Primeres actuacions en seu policial:

- Realització d'una entrevista privada en què: 1) cal tenir en consideració l'arrelament social i familiar aquí i al país d'origen (en cas d'estrangera) i el seu context cultural i econòmic; 2) determinar familiars susceptibles d'intimidació o vulnerables, el grau de barrera idiomàtica, la seva capacitat econòmica i quins suports té, la seva relació amb cadascun de les persones investigades; 3) valorar la possibilitat que amb el relat es conegui la seva identitat; 4) detectar estat emocional de la víctima, i 5) determinar de si té algun tipus de discapacitat (psíquica, física), salut mental, gestació o drogodependència que determini la seva vulnerabilitat.
- Informar de manera clara i comprensible la víctima dels seus drets.
- Ser atesa pels CCPP especialitzats en els delictes de TEH.
- Identificació com a VTEH (art. 59 bis de la Llei d'estrangeria).
- Període de restabliment i reflexió: mínim 90 dies, prorrogable.

Tant durant la fase d'identificació de les víctimes com durant el període de restabliment i reflexió, no s'ha d'incoar cap expedient sancionador per infracció de l'article 53.1.a) i s'ha de suspendre l'expedient administratiu sancionador que se li hagués incoat o, si s'hagués donat el cas, l'execució de l'expulsió o devolució eventualment acordades. Així mateix, durant el període de restabliment i reflexió, s'ha d'autoritzar la seva estada temporal i les administracions competents han de vetllar per la subsistència i, si fos necessari, la **seguretat i protecció de la víctima i dels seus fills menors d'edat o amb discapacitat** que es trobin a Espanya en el moment de la identificació, als quals es faran extensives les previsions de l'apartat 4 d'aquest article en relació amb el retorn assistit o l'autorització de residència, i si s'escau treball, si fossin majors de 16 anys, per circumstàncies excepcionals

- Intervenir en la valoració del risc i del grau de protecció que requereix la víctima.
- Possibles mesures de protecció: l'acord d'ocultar la seva identitat, la decisió d'assegurar la declaració de la víctima mitjançant declaració preconstituïda, evitar qualsevol confrontació amb els investigats.
- Declaració de la víctima.
- Instar diligències d'investigació a CCPP: reconeixements fotogràfics, fer seguiments a les persones denunciades, investigacions de situació econòmica i financera, cerca de testimonis i documentació (enviaments de diners, padrons, informes mèdics, etc.), instar inspeccions de treball, etc.
- Instar el procediment de documentar la víctima i menors d'edat i discapacitats que l'acompanyen a Espanya, regularitzant la seva situació administrativa, prèvia declaració d'exempció de responsabilitat i deixant en suspens procediments d'expulsió, sortides obligatòries fins a deixar-les sense efecte.

Primeres actuacions en seu judicial:

- Constatar la ratificació de la víctima de TEH en la condició de TP mitjançant interlocutòria individualitzada per part del jutge.
- Garantir l'anonimització de la víctima (supressió del seu nom i cognom i dades personals de les diligències i documents).
- Accés a les actuacions dels lletrats per tenir tota la informació actualitzada.

- Primera compareixença de la víctima en seu judicial (informació de drets, garantia de l'assistència lletrada, entrevista prèvia, acompanyament de la víctima, garantia dels recursos adequats de traducció i interpretació).
- **Declaració de la víctima en seu judicial** (art. 448.1, art 446 i art. 777.2 LECr) el recurs de la prova preconstituïda ha de ser la pràctica habitual, amb l'alteració imatge i so, i practicada en sales separades amb els investigats. Declaració que quedarà enregistrada en suport audiovisual, acompanyada per acta aixecada pel LAJ.
- Evitar contacte visual o confrontació de la víctima amb els investigats.
- Informar la víctima del que passarà i de qui són les persones intervinents en cada moment. És important que pugui declarar en unes condicions d'estabilitat emocional i serenitat que permetran que la informació del testimoni sigui de més qualitat. Recordar que les víctimes de TEH pateixen por, vergonya, culpa i que desconfien del sistema judicial (condicionants culturals).
- Assistència d'interprets: controlar la imparcialitat total.
- Garantir el seu dret a estar acompanyada per la persona que ella desitgi o per personal especialitzat.
- Rodes de reconeixement.

Possibles diligències de prova en instrucció:

- Secret d'actuacions: estar a l'espera de l'aixecament del secret.
- Intervenció de comunicacions telefòniques i telemàtiques.
- Seguiments policials als investigats.
- Peticions d'entrada i registre en llocs tancats.
- Sol·licitar informes i sancions d'inspeccions administratives i de treball i de seguretat social (davant del treball forçat o explotació laboral) i expedients administratius i sancions en prostíbuls o locals on es desenvolupa l'activitat de prostitució.
- Sol·licitar declaracions de possibles testimonis.

- Instar redacció d'informes mèdics, pericial psiquiàtrica/psicològica on es faci una valoració integral, física i psíquica, de la víctima i incloent-hi la determinació del nivell de vulnerabilitat que presenti i de la seva capacitat de presentar consentiment respecte dels fets objecte d'investigació i de la seva capacitat per descriure o transmetre les seves pròpies vivències; informes als metges forenses sobre la manera de minimitzar els riscos de victimització secundària.
- Cercar informes emesos per les ONGs especialitzades en TEH i serveis socials que han atès la víctima.
- Instar la investigació patrimonial dels investigats i de la víctima (AEAT, TGSS, vehicles, propietats, enviaments de diners, pagaments realitzats...), al llarg de tot el procediment, per tal d'acreditar el benefici il·lícit obtingut pel traficant i per garantir possibles responsabilitats civils i sancions pecuniàries.
- Petició de mesures cautelars per l'assegurament de béns i actius, comisos.
- Instar diligències de prova per tal de cercar acreditar la fase de trasllat (bitllets d'avió, bus), titulars de línies telefòniques, recuperació de converses WhatsApp/Telegram i xarxes socials.
- Instar l'auxili internacional per obtenir dades relatives de les víctimes i dels investigats.
- Envers les persones investigades, sol·licitar mesures cautelars de presó preventiva, allunyament i no comunicació. Retirada de passaport i prohibició de sortir del territori, compareixences *apud acta*, fiances.
- Gestionar o instar l'exempció de responsabilitat de l'art. 177 bis, apartat 11 del CP, o l'anomenada "excusa absolutòria".

Es tracta de cercar que no es pugui enjudiciar ni imposar penes a VTEH per la seva participació en activitats il·lícites que s'hagin vist obligades a cometre com a conseqüència d'haver estat objecte del delictes de TEH. Per exemple: quan en el context de l'explotació soferta, col·laboren en la captació d'altres víctimes, són responsables de l'explotació d'altres víctimes o són obligades a comerciar amb drogues, a cometre furt/robatoris per pagar deute o a participar en falsedats documentals, etc.

Es facilita enllaç de la Guia publicada pel CEJFE de l'any 2021 ["Guia de bones pràctiques en la instrucció i l'enjudiciament dels delictes de tràfic d'éssers humans"](#), on s'aprofundeix amb la matèria.

Possibles peticions de penes a l'escrit d'acusació:

- Demanar l'ús de la prova preconstituïda evitant la revictimització de la víctima.
- Demanar informe integral i actualitzat sobre la situació de la víctima a l'OAVD, previ a l'assenyalament del judici oral.
- A les penes pels delictes pels quals s'acusa també cal demanar l'aplicació de:
 - l'art. 192 CP, imposar mesura de llibertat vigilada a complir amb posterioritat a la pena privativa de llibertat;
 - l'art.48 CP en relació amb art. 57, prohibició d'aproximació, comunicació o de residir en determinats llocs.
 - l'art. 89 CP, expulsió del territori i prohibició de retorn per substitució després del compliment de 2/3 parts de la condemna privativa de llibertat;
 - demanar responsabilitat civil pels danys físics, morals i seqüeles derivades i per les quantitats obtingudes pels acusats durant la comissió del delictes, i
 - demanar la formació de peça de responsabilitat civil per garantir les responsabilitats civils i pecuniàries.

VIII.- Derivació al Servei d'Assistència Jurídica Gratuïta col·legial

De conformitat amb l'article 2.h) de la Llei 1/1996, d'assistència jurídica gratuïta la víctima, es reconeix el dret d'assistència jurídica gratuïta que s'ha de prestar immediatament, independentment de l'existència de recursos per litigar, a les víctimes de tràfic d'éssers humans en els processos que tinguin vinculació, derivin o siguin conseqüència de la seva condició de víctimes.

Per a poder sol·licitar assistència jurídica gratuïta i designació d'advocada o advocat d'ofici, la víctima de TEH s'haurà d'adreçar al col·legi de l'advocacia corresponent.

- [Dades de contacte dels Serveis d'Orientació Jurídica dels 14 Col·legis de l'Advocacia de Catalunya.](#)
- [Dades de contacte dels 14 Col·legis de l'Advocacia de Catalunya.](#)

Tenint en compte que l'assistència jurídica gratuïta es reconeix per cada procediment judicial concret que s'hagi d'iniciar, quan una víctima de TEH sigui identificada com a tal en el decurs d'un procediment en el qual ja se li ha atorgat AJG i està sent assistida per un advocat o

advocada d'ofici, sempre que es detecti la necessitat d'iniciar un segon o ulterior procediment judicial, és important que es derivi la víctima de TEH als serveis d'orientació jurídica dels col·legis per poder disposar d'AJG en el segon o ulterior procediment que s'hagi d'iniciar.

Es recomana que aquesta derivació es realitzi amb l'acompanyament corresponent, bé personalment per part del lletrat o lletrada que hagi detectat la situació de víctima TEH i la necessitat d'iniciar un segon o ulterior procediment judicial, bé mitjançant la corresponent minuta explicativa per ser entregada als serveis d'orientació jurídica col·legial.

Els col·legis podran fer ús, segons tinguin reglamentàriament establert, de la possibilitat d'efectuar designa derivada a favor del lletrat o lletrada que així ho sol·liciti, amb la finalitat de donar resposta al que es preveu a l'article 2.h) *in fine*.

En els diferents processos que es puguin iniciar com a conseqüència de la condició de víctima dels delictes a què es refereix aquesta lletra i, en especial, en els de violència de gènere, ha de ser el mateix advocat o advocada el que assisteixi la víctima, sempre que amb això se'n garanteixi degudament el dret de defensa.

VIII.- Annexos:

Art. 177 bis CP: tipus penal

Ha de ser castigat amb **la pena de cinc a vuit anys de presó** com a reu de tràfic d'éssers humans el que, sigui en territori espanyol, sigui des d'Espanya, en trànsit o amb destinació a aquesta, **utilitzant violència, intimidació o engany, o abusant d'una situació de superioritat o de necessitat o de vulnerabilitat de la víctima nacional o estrangera**, o mitjançant el lliurament o la recepció de pagaments o beneficis per aconseguir el consentiment de la persona que tingui el control sobre la víctima, **la capti, transporti, traslladi, aculli, o rebi, inclòs l'intercanvi o transferència de control** sobre aquestes persones, amb qualsevol de les **finalitats següents**:

La imposició de treball o de serveis forçats, l'esclavitud o pràctiques similars a l'esclavitud, a la servitud o a la mendicitat.

L'explotació sexual, inclosa la pornografia.

L'explotació per fer activitats delictives.

L'extracció dels seus òrgans corporals.

La celebració de matrimonis forçats.

Existeix una **situació de necessitat o vulnerabilitat** quan la persona en qüestió no té una altra alternativa, real o acceptable, que sotmetre's a l'abús.

Quan la víctima de tràfic d'éssers humans és una **persona menor d'edat** s'ha d'imposar, en qualsevol cas, la pena d'inhabilitació especial per a qualsevol professió, ofici o activitats, siguin o no retribuïts, que comporti contacte regular i directe amb persones menors d'edat, per un temps superior entre sis i vint anys al de la durada de la pena de privació de llibertat imposada.

Encara que **no es recorri a cap dels mitjans enunciats** a l'apartat anterior, es considera tràfic d'éssers humans qualsevol de les accions indicades a l'apartat anterior quan es porti a terme respecte de menors d'edat amb fins d'explotació.

El **consentiment** d'una víctima de tràfic d'éssers humans és **irrellevant quan s'hagi recorregut a algun dels mitjans** indicats a l'apartat primer d'aquest article.

4. S'ha d'imposar **la pena superior en grau** a la que preveu l'apartat primer d'aquest article quan:

- a) s'ha posat en perill la vida o la integritat física o psíquica de les persones objecte del delictes;
- b) la víctima sigui especialment vulnerable per raó de malaltia, estat gestacional, discapacitat o situació personal, o sigui menor d'edat.
- c) la víctima sigui una persona la situació de vulnerabilitat de la qual hagi estat originada o agreujada pel **desplaçament derivat d'un conflicte armat o una catàstrofe humanitària**.

Si es dóna **més d'una circumstància** s'ha d'imposar la pena en la meitat superior.

5. S'ha d'imposar la pena superior en grau a la que preveu l'apartat 1 d'aquest article i inhabilitació absoluta de sis a dotze anys als que realitzin els fets prevalent-se de la seva condició d'autoritat, agent d'aquesta o funcionari públic. Si es dóna a més alguna de les circumstàncies que preveu l'apartat 4 d'aquest article s'han d'imposar les penes en la meitat superior.

6. S'ha d'imposar la pena superior en grau a la que preveu l'apartat 1 d'aquest article i inhabilitació especial per a professió, ofici, indústria o comerç pel temps de la condemna, quan el culpable pertanyi a una **organització o associació de més de dues persones, fins i tot de caràcter transitori**, que es dediqui a la realització d'aquestes activitats. Si es dóna alguna de les circumstàncies que preveu l'apartat 4 d'aquest article s'han d'imposar les penes en la meitat superior. Si es dóna la circumstància que preveu l'apartat 5 d'aquest article s'han d'imposar les penes que s'hi assenyalen en la meitat superior.

Quan es tracti dels **caps, administradors o encarregats de les organitzacions o associacions** esmentades, se'ls ha d'aplicar la pena en la meitat superior, que es pot elevar a la immediatament superior en grau. En tot cas s'ha d'elevar la pena a la immediatament superior en grau si es dóna alguna de les circumstàncies que preveu l'apartat 4 o la circumstància que preveu l'apartat 5 d'aquest article.

7. Quan d'acord amb el que estableix l'article 31 *bis* una **persona jurídica** sigui responsable dels delictes compresos en aquest article, se li ha d'imposar la pena de multa del triple al quíntuple del benefici obtingut. Ateses les regles que estableix l'article 66 *bis*, els jutges i tribunals també poden imposar les penes que recullen les lletres *b* a *g* de l'apartat 7 de l'article 33.

8. La **provocació, la conspiració i la proposició** per cometre el delictes de tràfic d'éssers humans han de ser castigades amb la pena inferior en un o dos graus a la del delictes corresponent.

9. En tot cas, les **penes que preveu aquest article s'han d'imposar** sense perjudici de les que corresponguin, si s'escau, pel delictes de l'article 318 *bis* d'aquest Codi i **altres delictes efectivament comesos**, inclosos els constitutius de l'explotació corresponent.

10. Les condemnes de jutges o tribunals estrangers per delictes de la mateixa naturalesa que els que preveu aquest article produeixen els efectes de **reincidència**, llevat que l'antecedent penal hagi estat cancel·lat o ho pugui ser d'acord amb el dret espanyol.

11. Sense perjudici de l'aplicació de les regles generals d'aquest Codi, la **víctima de tràfic d'éssers humans queda exempta de pena per les infraccions penals** que hagi comès en la situació d'explotació soferta, sempre que la seva participació en aquestes hagi estat conseqüència directa de la situació de violència, intimidació, engany o abús a què hagi estat sotmesa i que hi hagi una proporcionalitat adequada entre aquesta situació i el fet criminal dut a terme.

Article 59 bis LOEX (Víctimes del tràfic d'éssers humans)

1. Les **autoritats competents** han d'adoptar les mesures necessàries per **identificar les víctimes del tràfic de persones** de conformitat amb el que preveu l'article 10 del Conveni del Consell d'Europa sobre la lluita contra el tràfic d'éssers humans, de 16 de maig de 2005.

2. Els òrgans administratius competents, quan considerin que hi ha motius raonables per creure que una **persona estrangera en situació irregular** ha estat víctima de tràfic d'éssers humans, han d'informar la persona interessada sobre les previsions d'aquest article i han d'elevat a l'autoritat competent per a la seva resolució **la proposta oportuna sobre la concessió d'un període de restabliment i reflexió**, d'acord amb el procediment previst reglamentàriament.

El període de restabliment i reflexió esmentat ha de tenir una **durada d'almenys noranta dies**, i ha de ser suficient perquè la víctima pugui decidir si vol cooperar amb les autoritats en la investigació del delictes i, si s'escau, en el procediment penal. Tant durant la fase d'identificació de les víctimes com durant el període de restabliment i reflexió, no s'ha d'incoar un expedient sancionador per infracció de l'article 53.1.a i s'ha de suspendre l'expedient administratiu sancionador que s'hagi incoat o, si s'escau, l'execució de l'expulsió o devolució eventualment acordades.

Així mateix, durant el període de restabliment i reflexió, **se li ha d'autoritzar l'estada temporal** i les administracions competents han de vetllar per la subsistència i, si és **necessari, la seguretat i protecció de la víctima i dels seus fills menors d'edat o amb discapacitat que estiguin a Espanya** en el moment de la identificació, als quals s'han de fer extensives les previsions de l'apartat 4 d'aquest article en relació amb el retorn assistit o l'autorització de residència, i si s'escau feina, si són més grans de 16 anys, per circumstàncies excepcionals. Finalitzat el període de reflexió, les administracions públiques competents han de dur a terme **una avaluació de la situació personal de la víctima als efectes de determinar una possible ampliació del període esmentat.**

Amb caràcter extraordinari l'Administració pública competent ha de **vetllar per la seguretat i protecció** de les altres persones que estiguin a Espanya i amb les quals la víctima tingui vincles familiars o de qualsevol altra naturalesa, quan s'acrediti que la situació de desprotecció en què quedarien davant dels presumptes traficants constitueix un obstacle insuperable perquè la víctima accedeixi a cooperar.

3. El període de restabliment i reflexió es pot denegar o ser revocat per motius d'ordre públic o quan es tingui coneixement que la condició de víctima s'ha invocat de manera indeguda. **La denegació o revocació han d'estar motivades i poden ser objecte de recurs** segons el que estableix la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

4. L'autoritat competent pot **declarar la víctima exempta de responsabilitat administrativa** i li pot facilitar, a la seva elecció, **el retorn assistit al seu país** de procedència o **l'autorització de residència i treball** per circumstàncies excepcionals quan ho consideri necessari a causa de la seva **cooperació per als fins d'investigació o de les accions penals**, o en **atenció a la seva situació personal**, i facilitats per a la seva integració social, d'acord amb el que estableix la present Llei. Així mateix, mentre es resolgui el procediment d'autorització de residència i treball per circumstàncies excepcionals, se li pot **facilitar una autorització provisional de residència i treball** en els termes que es determinin per reglament.

En la tramitació de les autoritzacions esmentades en el paràgraf anterior es pot **eximir de l'aportació dels documents** l'obtenció dels quals suposi un risc per a la víctima.

5. Les previsions del present article són igualment aplicables a persones estrangeres menors d'edat, i s'ha de tenir en compte l'edat i maduresa d'aquestes i, en tot cas, la prevalença de l'interès superior del menor.

6. S'han de desplegar per reglament les condicions de col·laboració de les organitzacions no governamentals sense ànim de lucre que tinguin per objecte l'acollida i protecció de les víctimes del tràfic d'éssers humans.